

บทที่ 7

อภิปรายผลการศึกษา ปัญหาและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลการศึกษา

จากจุดเริ่มต้นของการให้ความสนใจในประเด็นศึกษาเรื่องของความเป็นพื้นที่เมืองสมัยใหม่ของบาร์เบียร์ในย่านถนนลอยเคราะห์ทำให้ทราบถึงความซับซ้อนทางโครงสร้างของความสัมพันธ์ในพื้นที่วิจัยที่มีอยู่หลายลำดับชั้น เริ่มตั้งแต่ในระดับใหญ่ที่สุดที่เกิดขึ้นระหว่างการพยายามควบคุมจากอำนาจรัฐและบรรทัดฐานของโครงสร้างทางสังคมที่สร้าง “ยุทธวิธี” เพื่อที่จะกำหนดความหมายที่หยุดนิ่งไว้ให้กับพื้นที่ กับการต่อรองเพื่อหาทางปลดปล่อยของตัวพื้นที่บาร์เบียร์และตัวสาวบาร์เบียร์ที่ต้องปรับเปลี่ยน “กลวิธี” เพื่อให้สามารถต่อสู้กับแรงกระทำที่มาจากการควบคุมที่ไม่มีวันสิ้นสุด ในระดับรองลงมากับระบบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวพื้นที่บาร์เบียร์ที่ถูกสร้าง “ยุทธวิธี” ในการควบคุมและจัดการตำแหน่งแห่งที่ของตัวสาวบาร์เบียร์ในการทำงานที่ทำให้เกิดการต่อรองพื้นที่ด้วยการใช้อัตลักษณ์เพื่อสร้าง “กลวิธี” ให้เกิดขึ้น หรือในระดับท้ายสุดในระดับของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในพื้นที่ของการทำงานและในพื้นที่แวดล้อม ซึ่งรวมถึงการต่อรองกับความรู้สึภายในจิตใจของพวกเธอเองอีกด้วย ทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสาวบาร์เบียร์ที่มีบทบาทอยู่ในพื้นที่บาร์เบียร์ จึงทำให้การทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ของการต่อรองภายในพื้นที่บาร์เบียร์ที่เกิดขึ้น จึงต้องย้อนกลับไปให้ความสำคัญกับตัวสาวบาร์เบียร์ที่ใช้ตัวตนและอัตลักษณ์ในการต่อรองและสร้าง “กลวิธี” ในการใช้งานพื้นที่และการครอบครองที่ว่างเป็นที่ตั้ง โดยที่พวกเธอเองก็สามารถที่จะหาทางปลดปล่อยจากการถูกกดทับที่กระทำกับพวกเธอในทุกช่วงของชีวิตที่ผ่านมา อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความเข้าใจในส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างความหมายทางพื้นที่ของบาร์เบียร์ในย่านถนนลอยเคราะห์

หากจะเริ่มต้นพิจารณาถึงองค์ความรู้ที่ได้จากการถอดความคิดและวิถีชีวิตของสาวบาร์เบียร์นั้น ขั้นแรกที่จะต้องเกิดขึ้นคือ การทำความเข้าใจและเปิดใจให้กว้างกับตัวตนของสาวบาร์เบียร์ที่ถูกตีตราให้อยู่ในสถานะของการเป็น “คนชายขอบ” ซึ่งหากเราขยเอาสถานะทางสังคมที่พวกเธอถูกให้ความหมายเอาไว้ออกไป เราจะพบว่าพวกเธอก็คือผู้หญิงที่ต้องออกจากบ้านมาคืบหน้าทำงาน โดยก้าวออกจาก “พื้นที่ส่วนตัว” (บ้าน) มาสู่ “พื้นที่สาธารณะ” ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้คือ “พื้นที่บาร์เบียร์” หรืออาจขยายความการทำงานของสาวบาร์เบียร์ให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายยิ่งขึ้นก็คือผู้หญิงที่ออกมาทำงานนอกบ้าน โดยมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างตรงที่พวกเธออาศัยเพศสภาพของความเป็นเพศหญิงที่ใช้ร่างกายและเรื่องเพศเป็นเครื่องมือในการทำงาน เพราะฉะนั้นแล้วการก้าวข้ามผ่านการทำงานและวิถีชีวิตที่ให้ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาจึงช่วยหล่อหลอมความเป็นตัวตน

ดั้งเดิมของพวกเธอเอาไว้แล้วส่วนหนึ่ง และเมื่อเข้าสู่ระบบของการทำงานในพื้นที่บาร์เบียร์แล้ว การที่จะต้องต่อรองกับความเชื่อของความเป็นหญิงไทยในหัวตัวเอง รวมถึงการต้องเปิดเผยและต่อรองกับความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ การผสมผสานกันระหว่างความเป็นตัวตนดั้งเดิมและประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้จึงได้ประกอบสร้างตัวตนใหม่ในการทำงานของพวกเธอที่นำไปสู่อัตลักษณ์ที่เลื่อนไหลและเกิดความเหมาะสมกับการทำงานในอาชีพสาวบาร์เบียร์ที่นำไปสู่การเกิดความรู้และความเข้าใจในการใช้งานพื้นที่ต่างๆ ภายในบาร์เบียร์ จนกระทั่งเกิดการพัฒนาไปสู่ขั้นที่สามารถช่วงชิงความหมายในพื้นที่บาร์เบียร์ที่เกิดขึ้น ซึ่งจากบรรทัดฐานความเข้าใจในตัวสาวบาร์เบียร์ที่ไม่มีอคติเป็นที่ตั้งแล้ว การตัดสินและให้ความหมายกับความเป็นผู้หญิงจึงไม่อาจตัดสินได้ผ่านบรรทัดฐานการทำงานในอาชีพสาวบาร์เบียร์ จึงเป็นผลให้การให้ความหมายของพื้นที่บาร์เบียร์ตามบรรทัดฐานที่ตัดสินสาวบาร์เบียร์ในแง่ลบนั้นไม่ควรถูกตัดสินและพิจารณาตามไปด้วยเช่นกัน

ในการทำงานที่ต้องใช้ร่างกายเป็นสินค้านั้น “ร่างกาย” ของตัวสาวบาร์เบียร์จึงเป็นเครื่องมือของการแสดงออกและการใช้ภาพตัวแทนต่างๆ ที่ทำให้อัตลักษณ์ปรากฏในตำแหน่งแห่งที่ในพื้นที่ทางสังคม และนอกเหนือจากนั้นร่างกายยังเป็นส่วนสำคัญที่ถูกใช้ในพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ภายในบาร์เบียร์ ดังนั้นการจัดการพื้นที่บาร์เบียร์รวมทั้งการตกแต่งประดับประดาต่างๆ ที่เกิดจากตัวเจ้าของบาร์เบียร์นั้นพบว่าเป็นการเกิดขึ้นเพื่อควบคุมการทำงานและการปรากฏตัวของร่างกายของสาวบาร์เบียร์ในพื้นที่ของการทำงาน โดยวัตถุประสงค์หลักคือการสนับสนุนการแสดงออกที่สอดคล้องกับการมองเห็นที่เกิดขึ้น แม้ว่าลักษณะองค์ประกอบทางกายภาพของตัวอาคารจะมีความแตกต่างกัน หรือมีการตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันทางด้านของการตั้งอยู่ใกล้หรือไกลกับจุดศูนย์กลางทางอำนาจ จะส่งผลให้เกิดแรงกดดันที่ไม่เท่าเทียมกันนั้น เจ้าของบาร์เบียร์แต่ละแห่งต่างรู้ “กลวิธี” ของการต่อรองกับแรงจากโครงสร้างทางสังคม ที่ในทางกลับกันก็เป็น “ยุทธวิธี” ของการควบคุมร่างกายและการแสดงออกของสาวบาร์เบียร์ไปพร้อมๆ กันอีกด้วย ดังนั้นปัจจัยทางด้านที่ตั้งและตัวอาคารจึงถูกใช้เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการแสดงออกของร่างกายของสาวบาร์เบียร์ในพื้นที่บาร์เบียร์แต่ละแห่งที่ไม่เท่ากัน ดังจะเห็นได้จากลักษณะของการใช้พื้นที่ด้านหน้าอาคารที่แตกต่างกัน หรือวิธีการของการใช้งานระดับของเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถปกปิดหรือเปิดมุมมองในการมองเห็นที่ไม่เท่ากัน การสร้างภาพตัวแทนของการตกแต่งภายในและภายนอกในแต่ละรูปแบบที่ล้วนแล้วแต่สร้างความรู้สึทางความหมายและบรรยากาศของบาร์เบียร์แต่ละร้านให้แตกต่างกันตามไปด้วย จนถึงระดับของการใช้งานพื้นที่และการตกแต่งภายในร้านที่เปิดโอกาสให้มีการใช้พื้นที่ของสาวบาร์เบียร์ตามเป้าหมายที่แตกต่างกันไป ดังนั้น “ยุทธวิธี” การสร้างและจัดการพื้นที่ต่างๆ ของเจ้าของบาร์เบียร์ เมื่อผ่านกระบวนการทางความคิดและพิจารณาของตัวสาวบาร์เบียร์แล้วนั้น การใช้งานพื้นที่และการตกแต่ง

ตามความหมายที่ถูกกำหนดไว้กับกระบวนการต่อรองพื้นที่ของสาวบาร์เบียร์จึงอาจมีการใช้งานพื้นที่ที่เป็น “กลวิธี” ที่คล้อยตามความหมายที่ถูกจัดแจงเอาไว้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วพวกเธอสร้างการใช้งานพื้นที่ที่ไม่ได้มีการตอบสนองความหมายที่คงอยู่ในพื้นที่นั้น หากแต่พวกเธอกลับมีขั้นตอนการใช้งานที่มีนัยยะทางความหมายใหม่ที่มีเป้าหมายให้เกิดจากการช่วงชิงความหมายและเกิดความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือของการใช้ภาพตัวแทนและอัตลักษณ์ที่มีความหมายที่ลึกซึ้งผ่านวิธีการแสดงออกที่ซ่อนอยู่ ดังเช่นที่พวกเธอสามารถเร่งเร้าความสัมพันธ์กับลูกค้าในบริเวณพื้นที่กิจกรรมอย่าง โต๊ะพูล ที่เป็นพื้นที่ของความบันเทิงในระหว่างการใช้บริการบาร์เบียร์ อันเป็นการใช้งานพื้นที่ที่สัมพันธ์กับการแสดงออกทางร่างกายที่แยบยลแต่ไม่ได้ต่างอะไรกับเป้าหมายของการแสดงออกของสาวบาร์เบียร์ในพหุภาพหรือพหุวัฒนธรรม ที่มีพื้นที่เวทีพร้อมเสาสเตนเลสที่จะถูกใช้ในการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมาเพื่อเร่งเร้าให้ลูกค้าเกิดความสนใจและพัฒนาปฏิสัมพันธ์ไปสู่ระดับขั้นต่อไปของการทำงาน ดังนั้นแล้วการต่อรองพื้นที่ของสาวบาร์เบียร์ที่เป็น “กลวิธี” ของการสร้างพื้นที่และการครอบครองที่ว่างที่ต่อรองกับ “ยุทธวิธี” ของการควบคุมจากเจ้าของบาร์เบียร์จึงเป็นพื้นฐานของการประกอบสร้าง “กลวิธี” ที่เจ้าของบาร์เบียร์นำมาใช้ต่อรองกับโครงสร้างสังคมและการถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐในอีกระดับหนึ่ง

เมื่อขยายความเข้าใจของการประกอบสร้างที่ว่างของสาวบาร์เบียร์ที่นำมาสู่การเกิดลักษณะเฉพาะของบาร์เบียร์ในถนนลอยเคราะห์จนถึงความเป็นพื้นที่ย่านและถนนที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ระดับเมือง การต่อรองพื้นที่ของสาวบาร์เบียร์ที่เกิดขึ้นยังคงเหลือร่องรอยของ “กลวิธี” ที่คล้อยตามและตอบสนองกับ “กลวิธี” ที่เจ้าของบาร์เบียร์นำมาใช้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงว่า แรงขับเคลื่อนของการต่อรองพื้นที่ของสาวบาร์เบียร์เป็นปัจจัยให้เกิดลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ที่ส่งผลต่อบทบาทของการแสดงออกของความเป็นพื้นที่เมืองสมัยใหม่ของความเป็นย่านบาร์เบียร์ที่เกิดขึ้นที่สามารถต่อรองกับ “ยุทธวิธี” ของการควบคุมจากอำนาจรัฐและโครงสร้างทางสังคมที่พยายามรักษาอำนาจเอาไว้ เพื่อนำมาใช้ควบคุมภายใต้การยอมรับให้มีการเกิดขึ้นของพื้นที่เมืองสมัยใหม่

ปัญหาในการทำงานวิจัยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การต่อรองงานวิจัยของโสภิตาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่กล่าวถึงเฉพาะความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของสาวบาร์เบียร์ในพื้นที่ทางสังคมโดยไม่ได้อธิบายและกล่าวถึงความเป็นพื้นที่ทางสถาปัตยกรรมนั้น การต้องสร้างกรอบความเข้าใจในการตีความความหมายทางพื้นที่ในลักษณะของการเปรียบเทียบและเปรียบเทียบเป็นกระบวนการที่สร้างความสับสนเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าความเป็นพื้นที่ทางสังคมของพื้นที่บาร์เบียร์ที่โสภิตากล่าวถึงไว้

นั้นยังขาดการอธิบายถึงลักษณะกายภาพภายในหลายๆ ด้าน ตั้งแต่ระดับของความเป็นพื้นที่ถนนและย่าน ความเป็นพื้นที่บาร์เบียร์ที่แต่ละร้านมีความแตกต่างกัน หรือในระดับของการใช้งานพื้นที่ของสาวบาร์เบียร์ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและตีความด้วยการลงสำรวจพื้นที่ในเบื้องต้น จนกระทั่งพบว่าคำว่า “การแสดงออก” ที่เป็นกระบวนการทำงานที่สำคัญนั้น เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพ สถาปัตยกรรม และภูมิศาสตร์ของการตั้งอยู่ของบาร์เบียร์ในแต่ละช่วงถนน ที่ส่งผลต่อการมองเห็นและการปรากฏตัวของสาวบาร์เบียร์ ดังเช่นลักษณะของบาร์เบียร์ในถนนลอยเคราะห์ที่ส่วนใหญ่แล้วเป็นบาร์เปิดที่มีการใช้งานพื้นที่ด้านหน้าอย่างเปิดเผยและคนทั่วไปสามารถมองเห็นเขาไปสู่พื้นที่ภายในได้ ซึ่งในประเด็นนี้เองที่สอดคล้องไปกับข้อมูลที่โสภิตาได้กล่าวเอาไว้ในงานวิจัยของเธอ จึงนำมาสู่ขั้นตอนการวางแผนลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลบาร์เบียร์ในถนนลอยเคราะห์ที่เน้นการแสดงออกของตัวพื้นที่บาร์เบียร์และตัวสาวบาร์เบียร์เป็นสำคัญ

ด้วยสภาวะของการถูกกดทับที่ทำให้เกิดตอรองกับโครงสร้างทางสังคมที่จับจ้องและจับผิดธุรกิจบาร์เบียร์อยู่แล้วนั้น การเข้าไปทำการศึกษาจึงสร้างความหวาดระแวงให้เกิดขึ้นกับตัวเจ้าของบาร์เบียร์และตัวสาวบาร์เบียร์เป็นอย่างมาก จากความเข้าใจพื้นฐานถึงความเป็นพื้นที่ของกิจกรรมเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยวที่พยายามคำคั้นตามวิถีทางของการใช้วัฒนธรรมการกินดื่มของชาติตะวันตกที่ไม่ว่าบุคคลใดก็น่าจะเข้าไปสัมผัสได้โดยง่าย ประกอบกับภาพลักษณ์ของบาร์เบียร์ที่ปรากฏอยู่นั้นก็แสดงออกให้เห็นถึงลักษณะของการเป็นพื้นที่ที่เป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและความเป็นไทยนั้น ในความเป็นจริงแล้วพื้นที่บาร์เบียร์ถูกรอบความเป็นไทยไว้ในวงจำกัดและค่อนข้างแคบเกินกว่าการที่คนไทยจะเข้าไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการเข้าไปทำศึกษานั้น การเปิดรับคนไทยนั้นแคบกว่าที่จะคาดการณ์ได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการที่ผู้วิจัยเป็นผู้ชายไทยที่เป็นเพศที่สาวบาร์เบียร์มีทัศนคติในแง่ลบเป็นทุนเดิมอยู่แล้วนั้น กลายเป็นกำแพงที่กั้นการเข้าถึงที่ได้เพิ่มความยากลำบากในการที่จะเข้าไปพูดคุยและทำการสัมภาษณ์ให้ยากยิ่งขึ้นเข้าไปอีก การเก็บข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดในงานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก และผ่านการลองผิดลองถูกถึงวิธีการในหลากหลายรูปแบบ จนกระทั่งพบว่าการเก็บข้อมูลที่ได้ผลดีที่สุดคือการขออนุญาตอย่างเป็นทางการจากเจ้าของบาร์เบียร์ที่เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในเชิงลึกที่มีความตรงไปตรงมามากที่สุด แต่ก็ได้รับความร่วมมือจากบาร์เบียร์แค่เพียง 3 แห่ง โดยในส่วนของบาร์เบียร์ที่ไม่ได้รับอนุญาตนั้นจึงเป็นการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องแสดงออกในลักษณะของการเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้าไปซื้อดื่มเพื่อให้มีโอกาสดูพูดคุยและสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้พบปัญหาในการเก็บข้อมูลที่ว่า การเข้าไปในฐานะของผู้ใช้บริการภายในบาร์เบียร์นั้นมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงในการที่จะต้องซื้อดื่มจากทางร้าน อีกทั้งในระยะเวลาของการเข้าไปเก็บข้อมูลต้องใช้

เวลาเป็นจำนวนหลายครั้งและเสียเวลาต่อครั้งนานมากกว่าแผนงานที่วางไว้ โดยที่การลงพื้นที่แต่ละครั้งอาจต้องเจอสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ เช่น อาจเจอลูกค้าภายในร้านเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ทำให้สาวบาร์เบียร์หรือเจ้าของบาร์เบียร์ที่ผู้วิจัยต้องการจะสัมภาษณ์ต้องคอยให้บริการลูกค้าภายในร้านคนอื่นๆ หรือในบางครั้งสาวบาร์เบียร์บางคนก็มีการมีเมามาจากเครื่องดื่มต่างๆ การสัมภาษณ์จึงขาดความต่อเนื่องหรือข้อมูลบางอย่างอาจไม่สามารถนำมาใช้ได้ จึงทำให้ต้องมีการเข้าไปสัมภาษณ์ซ่อมใหม่อีกหลายครั้ง นอกเหนือจากปัญหาเรื่องของการค่าใช้จ่ายแล้ว ปัญหาโดยทั่วไปที่พบคือ ปัญหาเรื่องเวลาในการเก็บข้อมูลที่โดยส่วนใหญ่ต้องทำการลงพื้นที่ในเวลากลางคืน ปัญหาความหวาดระแวงในการเข้าไปเก็บข้อมูลของผู้วิจัย หรือปัญหาในการถ่ายภาพที่แม้ว่าผู้วิจัยจะได้คำยินยอมจากเจ้าของบาร์มาก่อนหน้าแล้ว แต่ในบางสถานการณ์ก็เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมในการจะถ่ายภาพในระหว่างที่มีลูกค้าเข้ามาใช้บริการอยู่ ซึ่งจะทำให้ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการและตัวสาวบาร์เบียร์มีความรู้สึกขาดความเป็นส่วนตัว เป็นต้น

จากการเก็บข้อมูลนำมาสู่ขั้นตอนของการวิเคราะห์นั้นพบว่า มีร่องรอยของประเด็นที่น่าสนใจปรากฏออกมาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถจะนำมาใช้ประกอบการศึกษาและทำการวิเคราะห์ต่อไปได้ เนื่องจากปัจจัย เช่น การตกหล่นของข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ หรือการที่ไม่สามารถจะสืบเสาะถามต่อเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกต่อไปได้ จึงเป็นผลให้บางส่วนของ การวิเคราะห์ข้อมูลขาดมิติที่หลากหลาย อีกทั้งในการวิเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียงยังพบปัญหาที่สร้างความสับสนให้แก่ผู้วิจัยคือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับของการแสดงออกของตัวตน และอัตลักษณ์ของสาวบาร์เบียร์กับรูปแบบต่างๆ ทั้ง การตั้งอยู่ การใช้พื้นที่ และการครอบครองที่ว่างที่มีจุดเริ่มต้นไล่เรียงไปตั้งแต่ ระดับของตัวสาวบาร์เบียร์ ระดับร้านค้าและพื้นที่ ระดับถนนและย่าน จนถึงในระดับเมืองนั้น การถอดความสัมพันธ์เพื่อวิเคราะห์ได้สร้างความสับสนให้กับผู้วิจัยในบางช่วง โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลของแรงกระทำต่างๆ ที่นำมาสู่การใช้ “ยุทธวิธี” ในการควบคุม อันเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ “กลวิธี” ในการต่อรองที่เกิดขึ้น พบว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างอำนาจในการควบคุมและการต่อรองที่มีจุดเริ่มต้นสวนทางกับแนวทางในการหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ผู้วิจัยวางแนวทางเอาไว้ จึงทำให้ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการทบทวนข้อมูลและทำการศึกษาปฏิบัติการเชิงพื้นที่และความสัมพันธ์กับการใช้ร่างกายของสาวบาร์เบียร์ให้มีความเข้าใจอย่างละเอียด เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้งานวิจัยสามารถสรุปผลได้ผ่านแง่มุมของการเป็นงานวิจัยในเชิงสถาปัตยกรรม

โดยสรุปของการทำงานที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ว่า งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการเข้าไปนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่มาวิเคราะห์ตามกรอบความรู้ทางด้านพื้นที่ทางสถาปัตยกรรม และพิสูจน์ผ่านแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบในการปรับเปลี่ยนระหว่างความเป็น

“พื้นที่” และ “ที่ว่าง” อันเป็นการทำให้ได้มาถึงองค์ความรู้ของการใช้งานพื้นที่ของสาวบาร์เบียร์ที่เกิดขึ้นในบริบทเฉพาะทางพื้นที่ของย่านถนนลอยเคราะห์ แต่ในขณะเดียวกันนั้นผู้วิจัยพบว่า ยังคงมีประเด็นที่น่าสนใจอื่นๆ อีก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบาร์เบียร์ในพื้นที่กับการต่อรองในด้านการแสดงออกของจุดยืนของผู้ประกอบการ ระดับการใช้สัญลักษณ์และสัญลักษณ์ต่างๆ ในพื้นที่บาร์เบียร์ คติความเชื่อกับการให้ความหมายของการใช้พื้นที่บาร์เบียร์ตามวาทกรรม และระดับของการใช้งานพื้นที่และการครอบครองที่ว่างของสาวบาร์เบียร์ที่แตกต่างกันตามระดับความสัมพันธ์กับลูกค้า เช่น ลูกค้าที่เป็นแขกประจำ ที่เป็นแฟน หรือที่เป็นสปอนเซอร์และสามี เป็นต้น

ดังนั้นแล้วงานวิจัยชิ้นนี้ที่เป็นการศึกษาพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ของ “คนชายขอบ” ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เชิงสถาปัตยกรรมจึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ โดยสิ่งที่น่าสนใจต่อไปที่สนใจจะต่อยอดการศึกษางานในลักษณะนี้ควรจะคำนึงถึงในการทำงานวิจัย คือ ขั้นที่หนึ่ง การทำความเข้าใจกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ละเอียดเพื่อเป็นการเปิดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในพื้นที่ ขั้นที่สอง ทำความเข้าใจกับพื้นที่ศึกษาอย่างละเอียดทั้งจากการลงพื้นที่สำรวจด้วยตัวเอง การสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ และจากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด เพื่อสร้างแนวทางการลงพื้นที่เก็บข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน ขั้นที่สาม การให้รายละเอียดในการเก็บข้อมูลของการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะกับการเก็บข้อมูลในระดับของการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคล ที่จะต้องเสียสละเวลาและอาศัยความคุ้นชินกับการเข้าไปอยู่ในพื้นที่ที่ทำให้บุคคลในพื้นที่บาร์เบียร์มีความรู้สึกคุ้นเคย โดยที่ไม่ได้รู้สึกถูกจับผิดและพร้อมที่จะเปิดใจในการให้ข้อมูล โดยมีข้อพึงระวังกับการอยู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นเวลานานๆ คือ ความสนิทสนมที่อาจมีมากเกินไป ทำให้ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชากรศึกษาอาจมีการเสริมเติมแต่งเกินความเป็นจริงและตรงกันข้ามกับการแสดงออก ซึ่งทำให้การนำข้อมูลมาวิเคราะห์นั้นจำเป็นต้องตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง และสิ่งสำคัญของการเข้าไปศึกษาวิถีชีวิตของคนทำงานที่อยู่ภายใต้การถูกตีตราให้เป็น “คนชายขอบ” นั้น ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า ความสำเร็จในการทำงานวิจัยในลักษณะนี้จะขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ทำงานวิจัย ในการที่จะเข้าไปหาความรู้ที่อาจเป็นการรบกวนความเป็นส่วนตัวและยังอาจเป็นดาบสองคมที่จะสามารถเปิดโอกาสให้โครงสร้างทางสังคมสามารถสร้างแรงกดดันเพิ่มมากขึ้นไปอีกนั่นถือเป็นเรื่องอันตรายเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่อย่างนั้นแล้วคนทำงานวิจัยที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความหวังในการไขหาความรู้อาจเป็นได้ทั้งผู้สร้างและผู้ทำลายได้ไปพร้อมๆ กัน และในขั้นสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งยวดคือ เรื่องของจุดยืนของผู้วิจัยที่จะต้องเปิดกว้างกับข้อมูลใหม่ๆ ที่จะได้พบ โดยไม่ได้มีอคติภายในจิตใจและจะต้องนำเสนอผลงานอย่างตรงไปตรงมาโดยที่ไม่ได้เป็นการอ้างเหตุผลตามสมมุติฐานของผู้วิจัย เพื่อให้งานวิจัยที่

นำเสนอออกมามีข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงตรงตามช่วงระยะเวลาของการทำงานวิจัยอันจะเป็นประโยชน์
สูงสุดต่อการสานต่อความรู้ทางด้านความสัมพันธ์ทางพื้นที่กับอัตลักษณ์ต่อไป